

ภ.ง.ด. 90, 91 : 10 กลวิธีประหยัดภาษี

1. กระจายเงินได้ เป็นหลายปีภาษี

บุคคลธรรมดา ใช้เกณฑ์เงินสดในการเสียภาษี คำว่าเกณฑ์เงินสด (cash basis) เป็นศัพท์ทางภาษี ความหมายก็คือ หน่วยภาษีที่เป็นบุคคลธรรมดา (ห้างหุ้นส่วนสามัญ คณะบุคคล และกองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง) จะถือเป็นเงินได้พึงประเมินก็ต่อเมื่อได้รับชำระเงินแล้วเท่านั้น (คำว่าเงินได้ที่ได้รับ จะครอบคลุมถึง เงินสด เช็ค ธนาณัติ ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่ได้รับ) ดังนั้น การกระจายจำนวนเงินสดรับ ออกเป็นหลายปีภาษี ย่อมลดภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มิให้เข้าสู่ช่วงเงินได้ใน อัตราก้าวหน้าขั้นถัด ๆ ไป (อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปัจจุบันจัดเก็บในอัตรา 5% - 37% ตามช่วงเงินได้)

ตัวอย่าง 1 นาย ก อาชีพรับเหมาก่อสร้าง ทำสัญญารับเหมาช่วงงานก่อสร้าง ถนนวงแหวนจากบริษัท A จำกัด กำหนดเวลาก่อสร้าง 2 ปี นับแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2544 ถึง 30 ตุลาคม 2546 มูลค่างาน 200 ล้านบาท กำหนดแบ่งจ่ายเงินเป็น 5 งวด ดังนี้

งวดที่ 1 ในวันลงนามในสัญญาว่าจ้างจ่ายเงินล่วงหน้า (advance payment) 10% เป็นเงิน 20 ล้านบาท

งวดที่ 2 – 5 จ่ายงวดละ 25% เป็นเงิน 50 ล้านบาททุก 6 เดือน โดยผู้ว่าจ้าง มีสิทธิหักเงินที่จ่ายล่วงหน้าไว้ 10% ออกจากเงินค่างวดทุกงวด

กรณีเช่นนี้ นาย ก ย่อมสามารถประหยัดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพราะได้แบ่งแยกเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (7) แห่งประมวลรัษฎากรออกเป็น 3 ปีภาษี คือ ปี 2544 = 20 ล้านบาท ปี 2545 = 90 ล้านบาทและปี 2546 อีก = 90 ล้านบาท กรณีย่อมดีกว่าการกระจุกตัวเงินไว้ในรอบปีภาษีใดภาษีหนึ่ง

ตัวอย่าง 2 นาย ก เป็นเซียนขายรถยนต์มือทองสมองเพชร ในปี 2544 ดันยอดขายรถยนต์นำเข้าสดหรู ราคาคันละ 30 ล้านบาท 100 คัน จนเป่าทะเลและแตกกระจุย เป็นที่งุนงงแก่บริษัทผู้ผลิตในต่างประเทศ จนไม่เชื่อสายตาว่า "จริงหรือหว่า ที่เมืองไทยกำลังถูก IMF บุก จนเศรษฐกิจจมอับข้ำสาหัส ดังที่สื่อตะวันตกประโคมโหมข่าว!" รางวัลความเก่งของ นาย ก คือ ปรับเงินเดือน 2 ปี 4 ขั้น + ถ้วยเกียรติยศรูป 'คทาเพชรชูหัวแม่โป้ง' + โบนัส 10 เดือน (กำหนดจ่าย 31 ธ.ค. 2544)

ในการยื่นแบบ ภ.ง.ด. 91 ปี 2544 นาย ก จะต้องนำเงินได้ทั้งหมดมารวมคำนวณยื่นแบบ คือ เงินเดือน ๆ ละ 100,000 บาท รวม 1.2 ล้านบาท + ถ้วยรางวัล + โบนัส 1 ล้านบาท ลำพังการยื่น ภ.ง.ด. 91 เฉพาะตัวเงินเดือนอย่างเดียว นาย ก ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ประมาณ 140,000 บาท การนำโบนัสมารวมคำนวณภาษีในปี 2544 เข้าอีก ก็จะทำให้อัตราภาษีสำหรับโบนัส ตกในช่วง 30% เป็นเงินอีก 300,000 บาท เชียว

กรณีเช่นนี้ หากนาย ก ขออนุญาตลาพักร้อนในช่วงปีใหม่แล้วกลับมารับเงินโบนัส 1 ล้านบาท ในเดือนมกราคม 2545 กรณีก็จะสามารถแยกเงินโบนัสไปถือเป็นเงินได้ของปีภาษี 2545 ได้ตามเกณฑ์เงินสด

2. สิทธิประโยชน์จากอนุสัญญาภาษีซ้อน

อนุสัญญาภาษีซ้อน เป็นสัญญาทวิภาคี (bilateral agreement) นั่นคือ ใช้บังคับเฉพาะระหว่างประเทศคู่สัญญาเท่านั้น สำหรับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของชาว

ผู้มีเงินได้จากการให้บริการหรือกิจกรรมอื่น ๆ ในประเทศไทย ก็จะได้รับ
 อานิสงส์ในการยกเว้นภาษีเงินได้ เช่นเดียวกับกรณีของบริษัทต่างประเทศ หากเข้า
 หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของอนุสัญญาภาษีซ้อน ในที่นี้ ขอยกตัวอย่างเฉพาะกรณีของ
 การให้บริการส่วนบุคคลที่เป็นอิสระ (independent personal services) ซึ่งโดยหลัก
 การของอนุสัญญาจะบัญญัติให้เสียภาษีในประเทศถิ่นที่อยู่ เว้นแต่เข้าเงื่อนไขข้อใดข้อ
 หนึ่งของข้อยกเว้นดังกล่าว ประเทศแหล่งเงินได้จึงจะมีสิทธิจัดเก็บภาษีดังกล่าวอย่าง
 อนุสัญญาภาษีซ้อนไทย – จีน ข้อบท 14

(1) ผู้ให้บริการมีฐานประกอบการประจำตั้งอยู่ในรัฐแหล่งเงินได้ เช่น
 ห้องตรวจคนไข้ของแพทย์ สำนักงานที่ปรึกษากฎหมาย เป็นต้น หรือ

(2) ผู้ให้บริการ ได้เข้าไปให้บริการในรัฐแหล่งเงินได้เป็นเวลาเกินกว่า
 183 วัน ในช่วง 12 เดือนใดๆ หรือ

(3) บริษัทผู้จ่ายเงิน นำค่าตอบแทนที่จ่ายแก่ผู้ให้บริการดังกล่าวมาหัก
 เป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิของกิจการ

ตัวอย่าง 3 นาย ก ได้รับการว่าจ้างเป็นผู้วางแผนจัดงานตรุษจีนเยาวราช ปี
 2545 ที่ผ่านมา ในอัตราค่าจ้าง 5 ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินงาน 6 เดือนครึ่ง (1 ก.ค.
 2544 – 15 ม.ค. 2545)

ตามหลักการของอนุสัญญาภาษีซ้อนไทย – จีน เนื่องจาก นาย ก อยู่ในไทย
 ในรอบ 12 เดือนใดๆ เกิน 183 วัน ดังนั้นประเทศไทยจึงเข้าลักษณะเป็นทั้งประเทศถิ่น
 ที่อยู่ (residence country) และประเทศแหล่งเงินได้ (source country) ทำให้รัฐบาล
 ไทย สามารถจัดเก็บภาษีเงินได้จากนาย ก ได้แต่เพียงฝ่ายเดียว (รัฐบาลจีนไม่มีสิทธิ
 เก็บภาษี) ในทางตรงกันข้าม ถ้าระยะเวลาดังกล่าวรวมกันไม่ถึง 183 วัน + นาย ก มิได้
 มีฐานประกอบการประจำ (fixed base) ในไทย (ไม่มีสำนักงานเป็นหลักแหล่ง) กรณีก็
 ไม่ต้องเสียภาษีในประเทศไทย (รัฐบาลจีน (residence country) เป็นผู้เก็บภาษีได้แต่
 ฝ่ายเดียว)

เงื่อนไขของอนุสัญญาภาษีซ้อนดังกล่าว จึงเปิดช่องให้ นาย ก สามารถวางแผน
 ภาษีของตนให้ตกอยู่กับประเทศที่มีอัตราภาษีต่ำกว่า โดยอาศัยเงื่อนไขเวลาของการ
 ดำเนินงานตามสัญญา (183 วัน) เป็นเกณฑ์

3. การเลือกเข้าสู่ประเภทเงินได้ ที่เสียภาษีต่ำกว่า

ดังที่ทราบกันทั่วไปว่า ประมวลรัษฎากรของไทยได้จำแนกประเภทเงินได้ออก
 เป็น 8 ชนิด ซึ่งกำหนดให้หักค่าใช้จ่ายได้ไม่เท่ากัน ดังนี้ (ตาราง)

ประเภทเงินได้	ค่าใช้จ่ายที่หักได้
1. เงินเดือน ค่าจ้าง ค่านายหน้า (มาตรา 40 (1) (2))	หักค่าใช้จ่ายเหมาได้เพียง 40% แต่ไม่ เกิน 60,000 บาท ต่อปี
2. ค่าลิขสิทธิ์ ดอกเบี้ย เงินปันผล (มาตรา 40 (3) (4))	เฉพาะค่าแห่งลิขสิทธิ์หักได้ 40% แต่ไม่ เกิน 60,000 บาท ส่วนเงินได้ประเภทอื่น หักค่าใช้จ่ายไม่ได้เลย เพราะเป็นเงินได้ที่ มิได้เกิดจากน้ำพักน้ำแรง (unearned income)
3. เงินได้จากการให้เช่าทรัพย์สิน (มาตรา 40 (5))	เลือกหักค่าใช้จ่ายได้ 2 แบบ คือ (1) หักเหมา 10% - 30% ตามแต่

	ประเภททรัพย์สิน (2) หักค่าใช้จ่ายตามที่เกิดขึ้นจริง
4. เงินได้จากวิชาชีพอิสระ ได้แก่ แพทย์ วิศวกร กฎหมาย สถาปนิก บัญชี ประณีตศิลปกรรม (มาตรา 40 (6))	เลือกหักค่าใช้จ่ายได้ 2 แบบ คือ (1) แพทย์หักเหมาได้ 60% ส่วนประเภทอื่นหักได้ 30% (2) หักค่าใช้จ่ายตามที่เกิดขึ้นจริง
5. เงินได้จากการรับเหมาที่ผู้รับจ้างต้องลงทุนจัดหาสัมภาระในส่วนสำคัญ นอกจากเครื่องมือ (มาตรา 40 (7))	เลือกหักค่าใช้จ่ายได้ 2 แบบ คือ (1) หักค่าใช้จ่ายเหมาได้ 70% (2) หักค่าใช้จ่ายตามที่เกิดขึ้นจริง
6. เงินได้จากการธุรกิจ การพาณิชย์ การเกษตร การอุตสาหกรรม การขนส่ง การขาย อสังหาริมทรัพย์ และการอื่น (มาตรา 40 (8))	เลือกหักค่าใช้จ่ายได้ 2 แบบ (1) หักค่าใช้จ่ายเหมา 60% - 85% ตามแต่ประเภทเงินได้ (ดู พรฎ. # 11) (2) หักค่าใช้จ่ายตามที่เกิดขึ้นจริง

เงินได้แต่ละประเภทดังกล่าว อาจถูกวินิจฉัยเข้าเป็นเงินได้ใดๆ ได้มากกว่า 1 ประเภท ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ อาทิ ลักษณะของสัญญาจ้าง หรือข้อตกลงทางธุรกิจ จำนวนค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจ เป็นต้น ดังนั้น ผู้ที่เข้าใจถึงหลักเกณฑ์ และเงื่อนไข ของการจำแนกประเภทเงินได้ แต่ละมาตราจึงอาจวางแผนการเสียภาษีของตนให้ต่ำลงได้

ตัวอย่าง 4

ประเภทกิจการ	แนวทางการจำแนกประเภทเงินได้
1. นายหน้าค้าที่ดิน	<ul style="list-style-type: none"> • เป็นเงินได้ประเภทนายหน้าตัวแทน ตามมาตรา 40 (2) • กรณีซื้อมาขายไปอสังหาริมทรัพย์ ก็จะถูกจัดเป็นเงินได้ตามมาตรา 40 (8) ซึ่งแม้จะหักค่าใช้จ่ายได้มากกว่า แต่ก็มีภาระภาษีหลายประเภท เช่น ค่าธรรมเนียมโอน 2% ค่าภาษีธุรกิจเฉพาะ 3.3% หรือค่าอากรแสตมป์ 0.5% เป็นต้น
2. เงินได้จากการให้เช่าอพาร์ทเมนท์	<ul style="list-style-type: none"> • เป็นเงินได้ตามมาตรา 40 (5) กรณีให้เช่าทรัพย์สินตามมาตรา 537 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ • กรณีเป็นกิจการทำนองเดียวกับโรงแรม เช่น บังกะโล เกสต์เฮ้าส์ จะถูกจำแนกเป็นเงินได้ตามมาตรา 40 (8) แห่งประมวลรัษฎากร
3. การประกอบโรคศิลปะ	<ul style="list-style-type: none"> • เป็นเงินได้ตามมาตรา 40 (1) หากมีนิติสัมพันธ์ฉันท์นายจ้างกับลูกจ้างของโรงพยาบาล

4. การรับเหมาก่อสร้าง

- เป็นเงินได้ตามมาตรา 40 (2) เงินได้จากการทำงานให้ โดยรับค่าตอบแทนตามผลสำเร็จของงาน
- เป็นเงินได้ ตามมาตรา 40 (6) กรณีแพทย์เป็นผู้กำหนดค่ารักษาพยาบาลตามความยากง่ายของงานอย่างอิสระ + คนไข้เป็นลูกค้ำของแพทย์ (มิใช่ของโรงพยาบาล)
- เป็นเงินได้มาตรา 40 (8) กรณีเปิดเป็นสถานพยาบาลโดยมีเตียงรับผู้ป่วยไว้ค้างคืน
- กรณีรับจ้างเฉพาะค่าแรง โดยผู้ว่าจ้างเป็นผู้จัดหาวัสดุ จะถือเป็นเงินได้มาตรา 40 (2)
- กรณีผู้รับจ้างรับเหมาทั้งค่าแรง + วัสดุ + เครื่องมือก่อสร้าง จะถือเป็นเงินได้มาตรา 40 (7)

4. ตั้งตัวแทนเขต หรือสงครามตัวแทน

ตัวอย่าง 5 ในช่วงปีใหม่ 2545 ที่ผ่านมา ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลได้จัดรายการฉลองครบรอบก่อตั้งมา 60 ปี Mid Night Sales ข้าพเจ้าได้ไปขอปิ้งพร้อมกับ นาย ก เพื่อนซึ่งทำธุรกิจโรงงานส่งออกเสื้อผ้า ซึ่งมียอดขายปีละกว่า 200 ล้านบาท ระหว่างที่พวกเราเข้าไปรับประทานอาหารเย็นที่ร้าน The Terrace ภรรยาของเพื่อนนาม นาง ข พร้อมลูก ๆ 4 คน ได้ขอแยกตัวไปขอปิ้งต่อจนหมดเงินไปรวม 500,000 บาท และได้รับคูปองชิงโชคมา 1,000 ใบ โดยรางวัลใหญ่สุด คือ รถยนต์ Benz 500 SEL ราคา 15 ล้านบาท ข้าพเจ้าฯ ได้ใช้วิชาวางแผนภาษีซึ่งร่ำเรียนมากับอาจารย์จนได้รับเกรด A แนะนำให้ นาง ข เขียนเฉพาะชื่อของลูกชายและลูกสาวในคูปองชิงโชค จนนาย ก สงสัย ถามว่า เป็นเคล็ดลับจากสวรรค์หรืออย่างไรข้าพเจ้าจึงยึดคูปองอย่างฝักฝายไปว่า "หากโชคดี เกิดถูกรางวัลที่ 1 แล้วไซ้ ผู้โชคดี (หรือโชคร้ายหว่า !) จะต้องถูกหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย 5% (รางวัลในการประกวด แข่งขัน หรือชิงโชค) และสิ้นปีจะต้องนำมูลค่ารถยนต์ไปรวมยื่นแบบ ภ.ง.ด.90 กับเงินได้อื่นด้วย (ถ้ามี) ซึ่งกรณีของนาย ก นั้นรายได้สูงปรี๊ดจนติดเพดานจะต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอัตรา 37% อยู่แล้ว นอกจากนั้น ยังต้องถูกห้างเซ็นทรัลเรียกเก็บภาษีขายอีก 7% ของมูลค่ารถยนต์ 15 ล้านบาทอีกด้วย

ดังนั้น การปลักเงินรางวัลไปสู่ลูก ย่อมประหยัดภาษีเงินได้ตามแบบ ภ.ง.ด.90 เพราะจะได้เริ่มตั้งต้นนับใหม่ในอัตราก้าวหน้าจาก 5% - 37% ตามลำดับ ซึ่งประหยัดกว่าการถือเป็นเงินได้ของบิดา"

ตัวอย่าง 6 นาย ก เป็นพนักงานในระดับส่วยอดบริหารได้รับเงินเดือนประจำรวมประมาณ 5 ล้านบาท ต่อปี และบังเอิญผลประกอบการของบริษัทในปีนี้ก็ดีมาก ๆ

ชะด้วย จึงจ่ายโบนัสแก่ นาย ก อีก 2 ล้านบาท ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบแล้ว พบว่าลำพังรายได้จากเงินเดือนก็โดนภาษีถึงอัตราเพดานสูงสุด คือ 37% แล้ว หากนำโบนัสเข้ามาไปอีก ตัวโบนัส 2 ล้านบาทก็ต้องโดนภาษี 37% จากเงินทั้งก้อน ซึ่งโหดร้ายเกินไปอย่างกระนั้นเลย ด้วยความเสียดาย นาย ก จึงเข้าไปอ่อนวอนให้พี่สะใภ้ ซึ่งไม่ได้ทำงานอะไร ให้เป็นผู้มารับเงินก้อนดังกล่าวแทนโดยถือเป็นการเป็นค่าที่ปรึกษา ในฐานะครูบาอาจารย์ ได้เน้นย้ำว่าในการวางแผนภาษี จะต้องตั้งบนหลักการของการหลีกเลี่ยงภาษี (tax avoidance) มิใช่การฉ้อฉลทางภาษี (tax evasion) ซึ่งถือเป็นสิ่งผิดกฎหมาย

สำหรับกรณีตัวอย่าง 5 ยังพอกล่อมกลมไปได้ แต่ในตัวอย่าง 6 ไม่อยากแนะนำ เพราะในทางปฏิบัติ จะต้องโดนเหล่านายตรวจของสรรพากร เช็กบิลแน่ ๆ เลย !

สำหรับประเด็นการตั้งตัวแทนเชิดนั้น ในประวัติศาสตร์ของกรมสรรพากร ก็ได้เคยบันทึกรายชื่อผู้กล้าเหล่านั้น เป็นคดีความถึงชั้นศาล และมีคำพิพากษาฎีกาตัดสินเป็นบรรทัดฐานไว้หลายคดีว่า ให้เจ้าพนักงานจัดเก็บภาษีจากผู้มีเงินได้ที่แท้จริง ตัวอย่างเช่น

- คำพิพากษาฎีกาที่ 599/2533 กรมสรรพากรโจทก์ นายมนูญ เนาวคุณ จำเลย เจ้าพนักงานประเมินภาษีเงินได้และภาษีการค้าโดยยึดตามหลักฐานสัญญาซื้อขายที่ดิน ซึ่งในกรณีนี้จำเลยเป็นเพียงกระเป่ารถเมล์ ซึ่งลงชื่อสั่งซื้อและสั่งขายที่ดินดังกล่าวภายในวันเดียวกันโดยปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้านายของตน ลักษณะของจำเลยจึงเป็นเพียงตัวแทน มิใช่ผู้มีเงินได้ที่แท้จริง กรณีจึงไม่ต้องเสียภาษีตามการประเมินของเจ้าพนักงานฯ ตามนัยมาตรา 61 แห่งประมวลรัษฎากร

- มารดาเป็นผู้ประกอบกิจการโรงแรม ได้ยกรายได้ทั้งหมดของโรงแรมแก่บุตร มารดายอมกระทำได้ ตามนัยมาตรา 521 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่การเสียภาษี ยังคงตกอยู่แก่มารดา เพราะมิได้โอนชื่อในทะเบียนที่ดินและอาคารโรงแรมให้แก่บุตร (หนังสือกรมสรรพากรที่ กค 0802/13626 ลงวันที่ 4 กันยายน 2532)

5. การจัดตั้งคณะบุคคล หรือห้างหุ้นส่วนสามัญ

การจัดตั้งคณะบุคคล/ห้างหุ้นส่วนสามัญ เป็นหลักการพื้นฐานที่สุด และได้รับการกล่าวขวัญมากที่สุดในหมู่ผู้เสียภาษี ที่มีอันจะกินทั้งหลาย เพราะมีรายได้เยอะ จึงต้องการลดฐานภาษี มิให้ก้าวล่วงเข้าสู่ช่วงเงินได้ที่สูง ๆ ตามมาตรา 1012 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ปพพ.) "อันสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วน คือ สัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากันเพื่อกระทำการกิจการร่วมกัน ด้วยวัตถุประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แก่กิจการที่ทำนั้น" มาตรา 1013 แห่ง ปพพ. ได้แบ่งประเภทของห้างหุ้นส่วนออกเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ และห้างหุ้นส่วนจำกัด (ต้องจดทะเบียนต่อกระทรวงพาณิชย์) สำหรับคณะบุคคล (การร่วมกันทำกิจการของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยไม่จำเป็นต้องมีวัตถุประสงค์แบ่งปันผลกำไรที่จะพึงได้จากกิจการที่กระทำร่วมกันดังกล่าว) นั้นไม่มีสถานภาพบุคคลตาม ปพพ. แต่ในบทบัญญัติของประมวลรัษฎากร ถือให้เป็นหน่วยภาษี ที่มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเช่นเดียวกับห้างหุ้นส่วนสามัญ ตัวอย่างเช่น

- นาย ก. และ นาย ข. ได้ร่วมกันซื้อที่ดินโดยมีชื่อถือกรรมสิทธิ์ร่วมกัน และร่วมกันสร้างอาคารพาณิชย์บนที่ดินเพื่อขาย ต่อมาได้ยื่นคำร้องต่อกรมที่ดินเพื่อขอแยกโฉนดเป็นแปลงย่อย 12 แปลง โดยแบ่งกันถือครองคนละ 6 แปลง สำหรับการโอนที่ดิน

พร้อมสิ่งปลูกสร้างนั้น บุคคลใดมีชื่อถือกรรมสิทธิ์ ก็จะเป็นผู้โอนแก่ลูกค้า กรมสรรพากรวินิจฉัยว่า กรณีถือเป็นการประกอบกิจการของห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน การยื่นแบบ ภ.ง.ด.90 จะต้องกระทำในนามของห้างหุ้นส่วนสามัญ สำหรับภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย ซึ่งกรมที่ดินได้รับชำระไว้ในนามบุคคลธรรมดาแต่ละคน ยอมให้นำมาถือเป็นเครดิตภาษีของห้างหุ้นส่วนได้ (หนังสือกรมสรรพากรที่ กค 0802/1287 ลงวันที่ 23 มกราคม 2539)

• การฝากเงินโดยใช้ชื่อบัญชีเงินฝากว่า “นาย ก. หรือ นาย ข.” เข้าลักษณะเป็นคนละบุคคลที่มีใช้ในนิติบุคคล กรณีจึงต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษี ในนามของคณะบุคคล (หนังสือกรมสรรพากรที่ กค 0802/7229 ลงวันที่ 18 เมษายน 2534)

ข้อดีของการจัดตั้งหน่วยภาษี แบบคณะบุคคล หรือ ห้างหุ้นส่วนสามัญ มีชัดเจน 2 ประการ คือ

- 1.เป็นการแตกหน่วยภาษี เพื่อลดภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เนื่องจากอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของบ้านเราเป็นอัตราก้าวหน้า 5% - 37% กล่าวคือ เงินได้ของบุคคลใดยิ่งสูง ก็จะมียิ่งถูกเก็บภาษีในอัตราที่สูงขึ้นเหมือนขั้นบันได
- 2.ส่วนแบ่งกำไรที่ได้รับจากห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีใช้ในนิติบุคคล ซึ่งได้มีการชำระภาษีเงินได้มาแล้ว ผู้เป็นหุ้นส่วนไม่ต้องนำมาเสียภาษีเงินได้ซ้ำซ้อนอีก (มาตรา 42 (14) แห่งประมวลรัษฎากร)

ตัวอย่าง 7 นางสาว ก มีรายได้จากการเดินสายโชว์เดี่ยวตามคอฟฟี่ชอปต่าง ๆ ประมาณ 200,000 บาท ต่อเดือน (สมมติ) หรือปีละ 2.4 ล้านบาทต่อปี ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามมาตรา 40 (8) ประเภทนักแสดงสาธารณะ (ซึ่งหักค่าใช้จ่าย เหมาะสำหรับเงินได้ส่วนที่ไม่เกิน 300,000 บาท ด้ร้อยละ 60 ส่วนเกิน 300,000 บาท หักได้อีก 40% แต่รวมกันต้องไม่เกิน 600,000 บาท) เป็นเงินภาษีต่อปีประมาณ 373,500 บาท

ในงานฉลองตรุษจีนปี 2545 ที่เยาวราช นางสาว ก และ นางสาว ข ได้ร่วมกันตั้งคณะบุคคล เพื่อรับงานแสดง 3 คืน 1 ล้านบาทถ้วน กรณีเช่นนี้ หากนางสาว ก นำเงินได้ไปรวมกับฐานรายได้เดิมของ เงินได้ก้อนใหม่ 1 ล้านบาทนี้ ก็จะต้องถูกเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ถึง 30% เป็นเงิน 300,000 บาท แต่การแยกเงินได้ออกมารับงานในนามคณะบุคคล การคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของหน่วยภาษีใหม่จะเริ่มนับหนึ่งใหม่ โดยคำนวณตามสูตร

$$\text{เงินได้สุทธิ} = \text{เงินได้พึงประเมิน} - \text{ค่าใช้จ่าย} - \text{ค่าลดหย่อน}$$

กรณีจึงเสียภาษีในนามคณะบุคคลเพียง 40,500 บาท ประหยัดภาษีลงได้
= 300,000 - 40,500 บาท เป็นเงิน 259,500 บาท ที่เดียว!

ตัวอย่าง 8 นาย ก เป็นลูกครึ่งไทย - นิวซีแลนด์ ตามบทในภาพยนตร์โทรทัศน์ เรื่อง “สายลม กับ แสงดาว” ได้นั่งฟังตัวอย่างการประหยัดภาษีของนางสาว ข เกิดติดอกติดใจ อยากจะประหยัดภาษีเงินได้ของตนเองเช่นกัน เพราะรายได้ของตัวเองก็ปีอปปูล่า ไม่แพ้ใครในสยามประเทศ อาทิ นายแบบโฆษณา นักร้อง นักแสดง และฟรีเซ็นเตอร์สินค้าหลายยี่ห้อ ฯลฯ

ครั้น นาย ก จะหันไปจัดตั้งคณะบุคคลร่วมกับนางเอกดั่งๆ ก็เกรงจะตกเป็นข่าวอย่างกระนั้นเลย จึงหันไปคว้าเอาชื่อลูกสาววัย 3 ขวบ ของพี่สาวนาม 'แองเจิล' มาร่วมตั้งคณะบุคคล นาย ก – แองเจิล เอ็นเทอร์เทนเมนท์ เพื่อแตกฐานรายได้ของตนลงมาดีกว่า แส่ ๆ กรณีของ นาย ก มีช่องโหว่ และพิรุณให้สรรพากรโจมตีได้แยะ เพราะไม่สมเหตุผลผลที่ทารกวัย 3 ขวบจะมาร่วมธุรกิจกันจริง จึงมองได้เป็น 'นิติกรรมอำพราง' เช่นเดียวกันกับกรณีการถ่ายโอนหุ้นแก่ คนขับรถ และคนรับใช้

6. เงินได้ที่มีสิทธิเลือกแยกคำนวณต่างหากจากเงินได้ประเภทอื่น

หลักการพื้นฐานอย่างหนึ่งของการวางแผนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ก็คือ เรื่องของประเภทเงินได้ที่กฎหมายเปิดช่องให้ผู้เสียภาษีมียสิทธิเลือกแยกคำนวณต่างหากจากเงินได้ประเภทอื่นๆ อันได้แก่

- (1) ภาษี นำเงินเดือน (มาตรา 40 (1)) ของตนแยกยื่นแบบ ภ.ง.ด.91 ต่างหากจากสามี
- (2) ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารในราชอาณาจักร ซึ่งผู้เสียภาษีเลือกวิธีหักภาษี ณ ที่จ่าย
- (3) เงินปันผล (มาตรา 40 (4) (ข)) ซึ่งเลือกวิธีเครดิตภาษีเงินปันผลตาม มาตรา 47 ทวิ
- (4) เงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์อันเป็นมรดก / จากการให้โดยเสน่หา หรือที่ได้มาโดยมิได้มุ่งค้าหากำไร อาจเลือกวิธีหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้เพียงไม่เกิน 20% ของเงินได้
- (5) เงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ภายใน 5 ปี นับแต่วันได้มาซึ่งได้ถูกหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายและเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ ตามแบบและภายในระยะเวลาที่อธิบดีกำหนด ทั้งนี้ เฉพาะกรณีที่ผู้มีเงินได้ไม่ขอรับเงินภาษีที่ถูกหักไว้ในวันคืนหรือไม่ขอเครดิตภาษีที่ถูกหักไว้ในวัน ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน (พรฎ. # 247 พ.ศ. 2534) ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องนำเงินได้ดังกล่าวไปยื่นแบบ ภ.ง.ด.90 รวมกับเงินได้ประเภทอื่น
- (6) ผู้มีเงินได้ซึ่งอยู่ในประเทศไทย ซึ่งได้รับเงินส่วนแบ่งกำไรจากกองทุนรวมที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 และยอมให้ผู้จ่ายเงินหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายไว้ในอัตรา 10% ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องนำเงินได้ดังกล่าวไปรวมคำนวณในการยื่นแบบ ภ.ง.ด.90 ตอนปลายปี
- (7) ผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนพันธบัตร หุ้นกู้หรือตัวเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ (capital gain) ซึ่งบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือนิติบุคคลอื่นเป็นผู้ออก ซึ่งผู้มีเงินได้เลือกเสียภาษีในอัตรา 15% โดยไม่ต้องนำมารวมกับเงินได้อื่นก็ได้
- (8) เงินได้ซึ่งนายจ้างจ่ายให้ครั้งเดียวเพราะเหตุออกจากงาน ซึ่งได้คำนวณจ่ายจากระยะเวลาที่ทำงานและได้จ่ายตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด ผู้เสียภาษีอาจเลือกวิธีเสียภาษีหัก ณ ที่จ่าย โดยไม่ต้องนำมารวมในการยื่นแบบตอนปลายปี แต่ต้องแสดงรายการในใบแบบ พร้อมกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษี

ตัวอย่าง 9 ปี 2544 คณะบุคคล 'ขวัญ – เรียม' เปิดบัญชีเงินฝากประจำ 12 เดือน วงเงิน 1 ล้านบาท อัตราดอกเบี้ย 2.5% ถูกหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายไว้ 15%

ของยอดดอกเบี้ย 25,000 บาท = 3,750 บาท สิ้นปี 2544 หากคณะบุคคลฯ ดังกล่าว ไม่มีเงินได้ประเภทอื่น กรณีก็จะไม่มีหน้าที่ต้องยื่นแบบ ภ.ง.ด.90 เพราะมีเงินได้ไม่ถึง เกณฑ์ขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด คือ 30,000 บาท (มาตรา 56)

Case นี้ทำท่าจะ happy ending แต่บังเอิญ กรมสรรพากรไม่ยอมรับคณะ บุคคลระหว่างสามี + ภรรยา กรณีจึงจบลงด้วยความเศร้า เคล้าน้ำตาคล้ายตั้งละคร 'แผลเก่า' + เพลง 'แสนแสบ' เพราะต้องนำรายได้ดอกเบี้ยดังกล่าวไปรวมยื่นแบบใน นามของเจ้าชัวญ (สามี)!

อย่างไรก็ตาม กรณีของคนรวยซึ่งมีรายได้จากดอกเบี้ยเงินฝากสูงชัน การตัดสินใจเลือกเสียภาษีวิธีใด ให้พิจารณาว่าภาระภาษีจากการเลือกยื่นแบบ ภ.ง.ด.90 ว่าจะ สูงกว่า / ต่ำกว่า ภาระภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย ซึ่งเก็บคงที่ในอัตรา 15% (ดูตาราง)

ทางเลือก ดอกเบี้ยรับ (บาท)	ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย 15%	ภาษีจากการยื่น แบบ ภ.ง.ด.90	การตัดสินใจ
1. 50,000	7,500	-	เลือกยื่น ภ.ง.ด.90 ซึ่งมีสิทธิขอคืน ภาษี ณ ที่จ่ายได้ ทั้งหมด
2. 100,000	15,000	-	เหมือนข้อ 1
3. 500,000	75,000	36,500	เลือกยื่นแบบ ภ.ง. ด.90 และได้คืน ภาษี 38,500 บาท
4. 1 ล้านบาท	150,000	130,500	เลือกยื่นแบบ ภ.ง. ด.90 และได้คืน ภาษี 19,500 บาท
5. 1.17 ล้าน บาท	175,500	175,500	ยอดภาษีไม่แตก ต่างกันใน 2 ทาง เลือก
6. 5 ล้านบาท	750,000	1,390,300	เลือกวิธีถูกหักภาษี ณ ที่จ่าย

ตัวอย่าง 10 ในยุคกระทิงของตลาดหุ้นวันนี้ แมลงเม่า (เอ๊ย นักลงทุน) ได้เริ่มแห่ เข้าซื้อขายหลักทรัพย์ต่าง ๆ กัน อย่างคึกคักอีกครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นพวกนักลงทุน ระยะสั้น คือ ซื้อขายเก็งกำไรแบบวันต่อวัน แต่ก็มีนักลงทุนอีกกลุ่มหนึ่ง (เรียกพวก value investor) ซึ่งเป็นพวกลงทุนระยะยาว โดยหวังเงินปันผลเป็นหลัก ดังที่กล่าวไว้ ข้างต้นว่า เงินได้ประเภทเงินปันผล จะถูกบริษัทผู้จ่ายเงินหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้ 10% โดยผู้มีเงินได้ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย หรือเป็นผู้ที่อยู่ในประเทศไทย (180 วัน) มีสิทธิเลือกใช้สิทธิ เครดิตภาษีเงินปันผล ตามมาตรา 47 ทวิ แห่งประมวลรัษฎากร โดย ในการยื่นแบบ ภ.ง.ด.90 จะมีสิทธินำยอดเครดิตภาษีเงินปันผล (ปกติคืออัตรา 3/7 ของเงินปันผลที่ได้รับ) + จำนวนภาษีหัก ณ ที่จ่ายอีก 10% มาหักเป็นเครดิตภาษีใน แบบ ภ.ง.ด.90 หรือ จะเลือกวิธีถูกหักภาษี ณ ที่จ่าย 10% เป็น final tax ก็ได้

จากการวิเคราะห์ของผู้เขียนพบว่า การเลือกวิธีเครดิตภาษีเงินปันผลโดยการ ยื่นแบบ ภ.ง.ด.90 จะดีกว่าการเลือกวิธีหักภาษี ณ ที่จ่าย ในเกือบทุกช่วงของเงินได้ ดังนี้ครับ (ตาราง)

	ภาษีที่ต้องชำระตอนสิ้นปี (ได้คืน) (บาท)	
	วิธีหัก ณ ที่จ่าย	วิธีเครดิตภาษีเงินปันผล
ได้รับเงินปันผล 1 ล้านบาท	100,000	(266,500)
ได้รับเงินปันผล 2.1 ล้านบาท	210,000	(376,500)
ได้รับเงินปันผล 4.2 ล้านบาท	420,000	(448,600)
ได้รับเงินปันผล 7 ล้านบาท	700,000	(448,600)

อย่างไรก็ตาม หากท่านมีเงินได้ประเภทอื่นด้วย และมีเงินได้สุทธิสูงๆ ก็ควรต้อง คำนวณเปรียบเทียบตัวเลขภาษีของทั้ง 2 ทางเลือกก่อนการตัดสินใจด้วย

7. ผลักภาระภาษีให้ผู้จ่ายเงินได้

โดยหลักการ กรมสรรพากรมีหน้าที่เรียกเก็บภาษีจากผู้มีเงินได้ก็จริงอยู่ แต่ใน ทางปฏิบัติมักปรากฏอยู่เสมอว่าผู้มีเงินได้มักทำข้อตกลง (สัญญา) ระหว่างกันโดยขอ ให้ผู้ว่าจ้างหรือผู้จ่ายเงิน เป็นผู้ออกเงินภาษีแทนตน

ตัวอย่าง 11 จากนโยบาย '1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์' ของรัฐบาล 'ทักษิณ ชินวัตร' ยังผลให้ nehmerawan พันธุ์สีเงิน ของกำนันจูล ดังระเบิดเถิดเทิง จนถึงขั้นหาญกล้าจะ โกออินเตอร์ (ส่งออก) หลังกวาดสายตาสอดสายไปทั่วแคว้นแดนสยาม ก็ได้พบกันนัก การตลาดมือทอง + สมองเพชร นาม นาย ก ผลการเจรจาต่อรองยุติลงด้วยค่าตัว = เงินเดือน 300,000 บาท + 10% ของยอดขาย + ภาษีซึ่งนายจ้างต้องออก แทนทั้งหมด ซึ่งคำนวณแล้วปรากฏว่าบริษัทกำนันจูล โกออินเตอร์ จำกัด จะต้องแบกรับ ภาระภาษีดังนี้ครับ

เงินเดือนทั้งปี	3.6 ล้านบาท
บวก คอมมิชชั่น 10% ของยอดขาย 100 ล้านบาท	<u>10.0</u> ล้านบาท
รวมเงินได้ของนาย ก	13.6 ล้านบาท
หัก ค่าใช้จ่ายเหมา 40% ไม่เกิน 6 หมื่น	60,000 บาท
ค่าลดหย่อนส่วนตัว (โสด)	<u>30,000</u> บาท
เงินได้สุทธิ	<u>13.51</u> ล้านบาท
ภาษีเงินได้ที่ต้องชำระ	<u>4.56</u> ล้านบาท

ข้างต้นเป็นกรณีที่ตกลงให้นายจ้างออกภาษีให้ครั้งเดียว (ทอดเดียว) ซึ่งจะมีผล ให้นาย ก ต้องชำระภาษีตอนปลายปีเพิ่มอีก 1.687 ล้านบาท

แต่ถ้าเป็นกรณีที่นายจ้างออกภาษีให้ตลอดไป ก็จะต้องนำยอดเงินภาษีดังกล่าว มาบวกกลับเป็นเงินได้พึงประเมิน แล้วคำนวณภาษีเรื่อยไปแบบไม่รู้จบ จนกระทั่งยอด เงินภาษีที่ต้องชำระไม่เปลี่ยนแปลงอีก (กรณีข้างต้นเป็นยอดเงินภาษีทั้งสิ้น 7.24 ล้านบาท)

ตัวอย่าง 12 มีกรณีที่น่าสนใจ เกี่ยวกับการที่บริษัทต่างประเทศขายสินค้า เช่น เครื่องจักร โดยส่งช่างผู้เชี่ยวชาญ เข้ามาช่วยติดตั้ง โดยทำสัญญาดอกกลางให้บริษัทไทย

(ผู้ซื้อ) เป็นผู้จ่ายค่าติดตั้ง 1 ล้านเหรียญสหรัฐ + ค่าเงินเดือนของผู้เชี่ยวชาญ 100,000 USD + ค่าใช้จ่ายเดินทาง ที่พักและอื่น ๆ (รวมสมมติ 10,000 USD)

ปัญหาที่เกิดขึ้น ก็คือ บริษัทไทย ผู้จ่ายเงินได้แก่ผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว ได้ลงบัญชีเป็นค่าเงินเดือน ตามมาตรา 40(1) และหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย ตามมาตรา 50 (1) คล้ายดังผังรายนี้ เป็นลูกจ้างของตน ซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดพลาดอย่างไม่น่าให้อภัย เพราะตามสัญญา + ข้อกฎหมายภาษี ต้องถือว่าค่าเงินเดือนและรายจ่ายอื่น ๆ ดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งของค่าจ้างติดตั้ง ซึ่งจ่ายแก่บริษัทอเมริกา (ผู้ขายสินค้าพร้อมติดตั้ง) กรณีจึงต้องพิจารณาหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย ตามคำสั่งกรมสรรพากร ที่ ท.ป.4/2528 (อัตรา 3% จากค่าจ้างทำของหรือค่าบริการ) หรือหักภาษีตามมาตรา 70 ในอัตรา 15% ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าบริษัทอเมริกันรายนี้มีสถานประกอบการถาวร (permanent establishment) ในประเทศไทย ตามขอบทแห่งอนุสัญญาภาษีซ้อน ไทย – อเมริกัน หรือไม่ ตามลำดับ

ตัวอย่าง 13 กรณีภาษีออกแทน ที่สมเหตุสมผลและน่ากระทำก็คือ กรณีตามตัวอย่าง 5 ซึ่งเป็นกรณีที่ นาง ข ได้รับรางวัลที่ 1 (รถยนต์เบนซ์ 500 SEL ราคา 15 ล้านบาท) จากงานฉลอง 60ปี ก่อตั้งห้างเซ็นทรัลฯ ซึ่งเป็นผลให้ นาง ข มีภาระภาษี 3 ประการ คือ (1) ถูกหัก ณ ที่จ่าย 5% จากมูลค่ารางวัลที่ได้รับ (2) ต้องถูกเก็บ VAT 7% และ (3) ต้องนำมูลค่ารถยนต์ดังกล่าวไปรวมกับเงินได้อื่นในการยื่นแบบ ภ.ง.ด.90 ตอนปลายปีอีกด้วย กรณีดังกล่าวให้ นาง ข แจ้งแก่ห้างสรรพสินค้าไปเลยว่า “ข้าฯ จะรับรางวัลของท่าน ก็ต่อเมื่อท่านยอมทำข้อตกลงออกภาษีทุกประเภทดังกล่าวแก่ข้าฯ เท่านั้น หากไม่แล้วหากข้าฯ แจ้งแก่สื่อมวลชนถึงมหันตภัยทางภาษีของ promotion campaign ดังกล่าวแล้วไซ้ร้ ต่อไปใครจะเข้าร่วมเกมชิงโชคของท่านกันละนี่ !”

8. ลงทุนอย่างไร จึงประหยัดภาษี

ทุกวันนี้ แม้เศรษฐกิจจะไม่ค่อยดี การขยายตัวทางเศรษฐกิจต่ำ แต่ ... ยังมี ‘คนรวย’ กลุ่มหนึ่งที่มีได้บอบซ้ำจากพิษสง IMF และการลดค่าเงินบาทเมื่อครั้ง 2 กรกฎาคม 2540 สังเกตได้จากการจับจ่ายใช้สอยสินค้าฟุ่มเฟือย / อสังหาริมทรัพย์ ซึ่งกำลังฟูฟูดโดยมีดัชนีบ่งชี้หลายตัว เช่น การจัดงานมอเตอร์โชว์ที่ถึยิบ การจัดงานแสดงอัญมณี และความคึกคัก (อีกครั้ง) ของวงการบ้านจัดสรร รวมถึงลดถึงการบูมอย่างสนั่นของตลาดหุ้น ซึ่งมีส่วนจากการโยกย้ายของเม็ดเงินฝากจากตลาดเงินมาสู่ตลาดทุน ฯลฯ คนรวยเหล่านี้ จะมีปรีศนีย้อยู่ 2 คำถาพาคือ (1) เขาควรลงทุนในรูปแบบใดดีทีสุด (2) ภาระภาษีที่เขาควรจะประหยัดได้จากการลงทุนดังกล่าวเป็นเช่นไร เราลองมาไล่เรียงภาระภาษี และแนวทางประหยัดภาษีจากการลงทุนหลัก ๆ กันดูสัก 2 – 3 ทางเลือก ดังนี้ครับ

8.1 ดอกเบียเงินฝากธนาคาร

ตามประมวลรัษฎากร ได้มีการยกเว้นภาษีสำหรับดอกเบี้ยเงินฝาก ไว้ดังนี้

- ดอกเบียสลากออมสิน หรือ ดอกเบียเงินฝากออมสินของรัฐบาลเฉพาะประเภทเงินฝากเพื่อเรียก
- ดอกเบียเงินฝากประเภทออมทรัพย์ที่ได้รับจากสหกรณ์
- ดอกเบียเงินฝากธนาคารในราชอาณาจักรประเภทเพื่อเรียก (ออมทรัพย์) จำนวนไม่เกิน 20,000 บาทต่อปี

• ดอกเบี้ยเงินฝากที่ได้รับจากธนาคารในประเทศไทย และจากสหกรณ์ออมทรัพย์ ซึ่งฝากเงินเป็นรายเดือนติดต่อกันมีระยะเวลาไม่น้อยกว่า 24 เดือน โดยมียอดเงินฝากแต่ละคราวเท่ากันแต่ไม่เกิน 25,000 บาท/เดือน และรวมทั้งหมดต้องไม่เกิน 600,000 บาท

สำหรับดอกเบี้ยที่ได้รับในลักษณะอื่น ต้องถูกหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย 15% แต่ตอนสิ้นปีมีสิทธิเลือกที่จะนำดอกเบี้ยรับดังกล่าวไปรวมคำนวณในการยื่นแบบ ภ.ง.ด.90 หรือไม่ก็ได้ อาทิ ดอกเบี้ยเงินฝากประจำ ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมที่ได้รับจากบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ดอกเบี้ยพันธบัตร ดอกเบี้ยตัวเงินที่ได้จากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล เป็นต้น

ตัวอย่าง 14 นาง ข ซึ่งได้รับเงินทองและสมบัติพิศดารมากมายจากสามี จึงกระจายเงินฝากตามธนาคารต่าง ๆ ดังนี้

กรณียอดเงินรวมเพียง 1 ล้านบาท ให้ฝากเพื่อเรียกทั้งหมด จะได้รับดอกเบี้ยเงินฝากต่อปี 17,500 บาท (อัตราดอกเบี้ย 1.75%) ซึ่งทำให้ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ทั้งจำนวน ตามมาตรา 42 (8) (ค) แห่งประมวลรัษฎากร

ทางเลือกอื่น เช่น ฝากสลากออมสิน ซึ่งดอกเบี้ย (อัตราต่ำกว่าธนาคารพาณิชย์ทั่วไป) ก็ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้เช่นกัน แต่มีสิทธิลุ้นรางวัล (คล้ายล็อตเตอรี่) ซึ่งก็ได้รับยกเว้นภาษีอีกนั้นแหละ ตามมาตรา 42 (11) แห่งประมวลรัษฎากร หรือถ้าอยากลุ้นรางวัลใหญ่ก็ให้แบ่งเงินไปซื้อล็อตเตอรี่ ถ้าถูกรางวัลใหญ่ ก็ไม่ต้องเสียภาษีเหมือนกัน (ม.42 (11))

กรณีมีเงินรวม 10 ล้านบาท ในภาวะขาลงของตลาดเงินเช่นนี้ ถ้าท่านนำเงินทั้งก้อนไปฝากธนาคาร แม้ความเสี่ยงไม่มี แต่คงมิใช่วิธีที่ฉลาดนัก

กรณีข้างต้น ให้แบ่งเงินเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกฝากเพื่อเรียกในวงเงินประมาณ 1.14 ล้านบาท ได้รับดอกเบี้ยไม่เกิน 20,000 บาท (อัตรา 1.75%) ซึ่งยกเว้นภาษีเงินได้ทั้งจำนวน ส่วนที่ 2 วงเงิน 8.86 ล้านบาท ฝากประจำได้รับดอกเบี้ย 221,500 บาท (อัตรา 2.50%) ถูกหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายไว้ 15% ซึ่งสูงกว่าการนำดอกเบี้ยไปยื่นแบบ ภ.ง.ด.90 ตอนปลายปี (กรณีมีเงินได้ประเภทเดียว) โดยจะเสียภาษีเงินได้เพียง 11,650 บาท เท่านั้น

ดังนั้น การจะพิจารณาเลือกเสียภาษีโดยวิธีถูกหักภาษี ณ ที่จ่าย 15% หรือโดยวิธีเลือกยื่นแบบ ภ.ง.ด.90 จึงขึ้นอยู่กับฐานเงินได้ (ดอกเบี้ย) ของ นาง ข นั้นเอง อย่างไรก็ตามเรื่องของการลงทุนใด ๆ ก็ตาม คำตอบสุดท้ายในการตัดสินใจอาจมิใช่ประเด็นภาษี แต่ต้องพิจารณาผลตอบแทนสุทธิหลังภาษีและความเสี่ยงเป็นเกณฑ์ !

8.2 ซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (Retirement Mutual Fund (RMF))

พิจารณาในแง่การลงทุน ก็คล้ายกับการนำเงินไปซื้อหุ้นของกองทุนต่าง ๆ ในตลาดหลักทรัพย์ (Stock Exchange of Thailand (SET)) นั้นแหละครับ แต่ RMF จะได้ประโยชน์ทางภาษีสูงกว่า เพราะวัตถุประสงค์และแนวคิดของ กลด. และกระทรวงการคลัง ก็คือมุ่งให้เป็นทางเลือกในการออมระยะยาวแก่ผู้ที่อยู่ใน 'วัยทอง' โดยให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีทั้งขาเข้า (ต้นทุน) และขาออก (ปลายทาง) ดังนี้ครับ

ด้านขาเข้า (เมื่อลงทุน) ให้ยกเว้นเงินได้พึงประเมินเท่าที่ได้จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุน RMF ในอัตราไม่เกิน 15% ของเงินได้ประจำปี แต่รวมแล้วไม่เกิน 300,000 บาทต่อปี (กฎกระทรวง # 228 (พ.ศ. 2544) ใช้บังคับ 1 มกราคม 2544 เป็นต้นไป)

ตัวอย่าง 15 นาย ก กรรมการบริหารบริษัท A จำกัด วัย 50 ปี เงินเดือน 2 ล้านบาทต่อปี ตัดสินใจซื้อหน่วยลงทุน RMF จำนวน 300,000 บาท (เต็มจำนวน 15% ของ 2 ล้านบาท) ก็จะเหลือเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (1) ซึ่งต้องเสียภาษีตามแบบ ภงด.91 เพียง 2 ล้านบาท – 300,000 บาท = 1.7 ล้านบาทเท่านั้น

เนื่องจากเงินได้ของ นาย ก ข้างต้น ตกอยู่ในช่วงอัตรากาษี 30% กรณีจึงประหยัดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ลงมาได้ถึง 30% ของ 300,000 บาท = 90,000 บาท เลยทีเดียว !

อนึ่ง การที่จะได้สิทธิประโยชน์ดังกล่าวนี้ ผู้ลงทุนจะต้องเข้าตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของประกาศอธิบดีเกี่ยวกับภาษีเงินได้ # 90 ด้วย อาทิ

- ประเภทเงินได้ที่ยกเว้นภาษี จะต้องเป็นเงินได้ตามมาตรา 40 (1) (2) (6) (7) (8) และเงินได้ประเภทค่าแห่งลิขสิทธิ์ที่มีได้รับโอนโดยทางมรดก
- ผู้มีเงินได้ต้องซื้อหน่วยลงทุนในกองทุน RMF ไม่น้อยกว่าปีละ 1 ครั้ง อย่างต่อเนื่องทุกปี จะหยุดลงทุนเกิน 1 ปีไม่ได้ โดยยอดเงินลงทุนต้องไม่ต่ำกว่า 3% ของเงินได้ต่อปี หรือมีจำนวนไม่น้อยกว่า 5,000 บาทต่อปี
- ผู้มีเงินได้ต้องถือหน่วยลงทุน RMF ไว้ไม่น้อยกว่า 5 ปี และไถ่ถอนได้ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นมีอายุไม่ต่ำกว่า 55 ปีบริบูรณ์
- ต้องไม่รับเงินปันผลหรือผลประโยชน์ใดจากกองทุน RMF ในระหว่างเวลาที่ลงทุน เว้นแต่กรณีมีการไถ่ถอนหน่วยลงทุนเท่านั้น
- ต้องไม่กู้ยืมเงินหรือเบิกเงินจากกองทุน RMF ที่ตนได้ซื้อหน่วยลงทุนไว้ ฯลฯ

ด้านขาออก (เมื่อไถ่ถอน) ให้ยกเว้นภาษีให้แก่เงินหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ผู้ลงทุนใน RMF ได้รับจากกองทุน เพราะเหตุสูงอายุ ทูพพลภาพ หรือตาย โดยมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ตามประกาศอธิบดีเกี่ยวกับภาษีเงินได้ # 91 (พ.ศ. 2544) ดังนี้

- (1) กรณีเหตสูงอายุ ผู้ถือหน่วยลงทุนต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 55 ปี และถือหน่วยลงทุน RMF มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี
- (2) กรณีทุพพลภาพ ต้องมีใบรับรองจากแพทย์ โดยแสดงความเห็นว่าผู้ถือหน่วยลงทุนทุพพลภาพ จนไม่สามารถประกอบอาชีพ ซึ่งก่อให้เกิดเงินได้ที่จะต้องนำมาซื้อหน่วยลงทุนในกองทุน RMF ได้อีกต่อไป
- (3) กรณีตาย ต้องเป็นกรณีที่ผู้ถือหน่วยลงทุน ถึงแก่ความตายในระหว่างการถือหน่วยลงทุนในกองทุน RMF

8.3 การลงทุนซื้อหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ (SET)

ตาม กฎกระทรวง # 187 (พ.ศ. 2534) แห่งประมวลรัษฎากร ได้ยกเว้นภาษีเงินได้ สำหรับ “เงินได้จากการขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แต่ไม่รวมถึงเงินได้จากการขายหลักทรัพย์ที่เป็นหุ้นกู้หรือพันธบัตร” ประเด็นของการลงทุนซื้อหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ในภาวะผันผวนเช่นนี้จึงมิใช่เรื่องภาษีอากร แต่แขวนอยู่กับโชคและวาสนาพอสมควร โดยอาจแบ่งนักลงทุนเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ พวกลงทุน

ระยะยาว (value investor) ซึ่งเสี่ยงน้อยแต่มั่นคงนั้น ผู้เขียนให้น้ำหนักฝีมือไว้ 80% + โชค 20% แต่สำหรับพวกแมลงเม่า (เอ๊ย ! นักเก็งกำไร + เล่นสั้น) นั้นเสี่ยงสูง จนคล้ายการพนัน หรืออาจเครียดจนเกิดโรคทางกฎหมาย ก็มีให้เห็นมาแล้ว สำหรับชนกลุ่มหลังคงให้น้ำหนักที่โชค 90% + ฝีมือแค่ 10% เท่านั้นแหละ !

9.ระบบบัญชีและเอกสาร ต้องครบถ้วนสมบูรณ์

จริงอยู่ แม้ว่าตามพระราชบัญญัติการบัญชีจะกำหนดให้เฉพาะนิติบุคคลและกิจการร่วมค้า (ตามประมวลรัษฎากร) เท่านั้น ที่มีหน้าที่ต้องจัดทำบัญชี ส่วนบุคคลธรรมดา ห้างหุ้นส่วนสามัญ และคณะบุคคล แม้ว่าจะไม่มีหน้าที่ต้องจัดทำบัญชีเพื่อยื่นงบการเงินต่อทางราชการ แต่ในทางปฏิบัติ คงต้องฟันธงว่า ผู้ประกอบธุรกิจการค้าทุกรายควรต้องจัดทำบัญชี เพื่อให้ทราบถึงสถานะทางการเงิน (งบดุล) และผลการดำเนินงาน (งบกำไรขาดทุน) ของกิจการ เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของตน เชื่อหรือไม่ว่า กว่า 90% ของธุรกิจ SMEs ในบ้านเรา ไม่เคยทราบผลการประกอบการที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมเลย ส่วนใหญ่จะประเมินจากสภาพคล่อง แล้วเข้าใจเอาเองว่า “ตุมักำไรงามเหลือเกิน” ทั้งที่เงินดังกล่าวอาจเป็นสินทรัพย์ที่รอการชำระหนี้ค่าสินค้า สำหรับระบบเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี (supporting documents) ก็มีความสำคัญมากทั้งในแง่ของการบัญชีและภาษีอากร รายการค้า (transaction) ใดที่ขาดเอกสารหลักฐานสนับสนุน ย่อมทำให้น้ำหนักของการบัญชีอ่อนด้อยลง

กล่าวในแง่กฎหมายภาษีอากร แม้ประมวลรัษฎากรมิได้บัญญัติชัดเจนถึงระบบบัญชีและเอกสารหลักฐาน แต่ในชั้นการตรวจสอบความถูกต้องของรายการค้าต่างๆ ที่นำมาคำนวณเป็นรายได้ / รายจ่ายทางภาษีอากร ล้วนต้องอาศัยความครบถ้วนสมบูรณ์ของระบบบัญชีและเอกสารสนับสนุนทั้งสิ้น ถึงจะรอดจากนายตรวจทั้งหลายไปได้โดยเฉพาะในกรณีของกิจการที่เข้าลักษณะเงินได้ตามมาตรา 40(5) (6) (7) และ (8) แห่งประมวลรัษฎากร (ค่าเช่า วิชาชีพอิสระ การรับเหมาก่อสร้าง การพาณิชย์-กรรม อุตสาหกรรม เกษตรกรรม และขนส่ง เป็นต้น) ซึ่งกฎหมายยอมให้เลือกหักค่าใช้จ่ายได้ 2 แบบ คือ (1) แบบเหมาในอัตราคงที่ตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา # 11 และ (2) หักค่าใช้จ่ายตามที่เกิดขึ้นจริง (ซึ่งกรณีนี้จะต้องสามารถสำแดงเอกสารหลักฐานประกอบการจ่ายให้ถูกต้องครบถ้วน หากไม่แล้วก็จะเข้าข่ายเป็นรายจ่ายต้องห้าม โดยนำบทบัญญัติตามมาตรา 65 ทวิ และ 65 ตรี มาบังคับใช้โดยอนุโลม)

ตัวอย่าง 16 นาย ก เจ้าของกิจการสร้างภาพยนตร์โทรทัศน์ ในนามคณะบุคคล ABC เอ็นเตอร์เทนเมนท์ มีรายจ่ายในการผลิตภาพยนตร์ ซึ่งส่วนใหญ่ไปถ่ายทำที่ประเทศนิวซีแลนด์ กรณีจะต้องมีเอกสารหลักฐานประกอบการจ่ายที่กรมสรรพากรยอมรับ อาทิ (ตาราง)

ประเภทรายจ่าย	เอกสาร/หลักฐานประกอบการจ่าย
1. ค่าตัวเครื่องบินพร้อมอาหาร และที่พักของดาราดและทีมงาน	1. ตัวเครื่องบินไปกลับ พร้อมใบเสร็จรับเงินค่าโรงแรม ค่าอาหาร + หมายเลขกำหนดการ การถ่ายทำภาพยนตร์ดังกล่าว
2. ค่าจ้างบริษัท Sport club พร้อมครู	2. สัญญาว่าจ้าง + ตารางการฝึก +

นางเอกของเรื่อง	รายงานผลการฝึกของนางเอก + ใบเสร็จรับเงินค่าจ้าง
3. ค่าเลี้ยงรับรอง 'เซน' (ครูฝึก / พระเอกของเรื่อง)	3. หลักฐานการอนุมัติให้มีการเลี้ยงรับรอง + ใบเสร็จค่าอาหารเครื่องดื่ม (ดูกฎกระทรวง # 143 แก้ไขโดย # 222 แห่งประมวลรัษฎากร)
4. ค่าซื้อของขวัญ / ของที่ระลึกจาก New Zealand เพื่อฝากญาติพี่น้องที่เมืองไทย	4. แม้จะมีใบเสร็จสำแดงประกอบรายจ่าย แต่กรณีนี้จะถือเป็นรายจ่ายต้องห้ามตามมาตรา 65 ตรี (3) และ (13) (ถือเป็นรายจ่ายส่วนตัว และรายจ่ายที่ไม่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจอันเป็นปกติธุระของกิจการ)

ถามว่าการมีระบบบัญชีและเอกสารที่ครบถ้วนสมบูรณ์จะช่วยประหยัดภาษีได้อย่างไร? อรรถประโยชน์ที่ชัดเจนมีดังนี้ครับ

(1) ทำให้การคำนวณรายได้ / รายจ่ายเพื่อเสียภาษีเป็นไปอย่างถูกต้องชัดเจน จึงไม่ต้องถูกหมายเรียกเพื่อทำการตรวจสอบ ซึ่งเป็นการประหยัดกำลังกาย / กำลังทรัพย์ไว้ต่อสู้กับคู่แข่งทางการค้า โดยไม่ต้องพะวงหลัง (สรรพากร) ซึ่งเป็น opportunity cost

(2) ไม่ต้องเสียเบี้ยปรับ (1 เท่าของเงินภาษีที่ชำระขาด) และเงินเพิ่ม 1.5% ต่อเดือน

(3) ไม่ถูกขยายฐานภาษี เพราะสามารถตอบคำถามต่าง ๆ ของเจ้าพนักงานได้อย่างหมดจรด ไร้ตำหนิและไฟฟ้ารัศ

10. สิทธิประโยชน์จากเงินได้ที่ได้รับการยกเว้นภาษี

ในประมวลรัษฎากร ได้มีการบัญญัติให้มีการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไว้ถึง 80 – 90 รายการ (มาตรา 42 และกฎกระทรวง # 126) นอกจากนั้น ผู้มีเงินได้ยังสามารถหักค่าลดหย่อนได้อีก 9 รายการ (มาตรา 47) ในทางปฏิบัติพบว่าผู้เสียภาษีส่วนใหญ่มิได้ใช้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ดังกล่าวนี้อย่างเต็มที่ ด้วยหลายเหตุผล อาทิ ไม่เข้าใจในข้อกฎหมาย ไม่มีเอกสารมาสำแดงให้ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด ทำให้หมดสิทธิใช้สิทธิประโยชน์ดังกล่าว เช่น กรณีดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อซื้อบ้าน ซึ่งประกาศอธิบดีเกี่ยวกับภาษีเงินได้ # 86 กำหนดให้ต้องมีหนังสือรับรองการกู้ยืมจากสถาบันการเงินเป็นต้น

ตัวอย่าง 17 นาย ก เพิ่งแต่งงานในช่วง Valentine 2002 ที่ผ่านมา แม้จะสมรสระหว่างปี (ไม่เต็มปีภาษี) นาย ก ก็มีสิทธิหักลดหย่อนภริยาในปีภาษี 2545 ได้ แต่ในกรณีนี้ยังเสียภริยา ก็เป็นคนเก่งและยังคงทำงานอยู่ ดังนั้นในปีภาษี 2546 (ซึ่งความเป็นสามีภริยามีอยู่เต็มปีภาษีแล้ว) ก็เลยต้องวางแผนภาษีให้ภริยาแยกยื่นแบบ ภ.ง.ด.91 ต่างหากจากสามี (ต่างคนต่างหักลดหย่อนของตน) ซึ่งจะทำให้ประหยัดภาษีกว่าการนำเงินเดือนของภริยา ไปรวมยื่นแบบในนามของสามี

สมมติว่านาง ข (ภริยาของนาย ก) ได้รับเงินเดือนเดือนละ 50,000 บาท ค่าเบี้ยเลี้ยงในการติดต่องานนอกสถานที่ตลอดปี 20,000 บาท ค่ารักษาพยาบาลบิดา มารดา (เบิกตามจ่ายจริง) 7,000 บาท ชุดเครื่องแบบพนักงาน 5 ชุด รวมราคา 15,000 บาท และโบนัสอีก 100,000 บาท รวมมูลค่ายอดเงินที่ได้รับตลอดปี 2544 เป็นเงิน 742,000 บาท แต่ในการยื่น ภ.ง.ด.91 ปีภาษี 2544 นาง ข ต้องนำเงินได้ไปเสียภาษีเพียงเฉพาะค่าเงินเดือน 600,000 บาท + ชุดพนักงานเพียง 3 ชุด 9,000 บาท + โบนัส 100,000 บาท รวม 709,000 บาท เท่านั้น ส่วนค่าเบี้ยเลี้ยง 20,000 บาท + ค่ารักษาพยาบาล 7,000 บาท + ชุดฟอร์มพนักงาน 2 ชุดแรก 6,000 บาท จะได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ ตามมาตรา 42 (1) และ กฎกระทรวง # 126 (4) และ (34) ตามลำดับ

สำหรับเงินได้กรณีอื่นๆที่ได้รับยกเว้นภาษี อาทิ

- 1.ค่าสอนหนังสือของนาย ก ในฐานะอาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (มาตรา42 (7) ถ้าเป็นเงินได้จากมหาวิทยาลัยเอกชนจะต้องเสียภาษี)
- 2.ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิด เช่น กรณีได้รับค่าชดใช้ความเสียหายจากอุบัติเหตุรถยนต์ เป็นต้น (มาตรา 42 (13))
- 3.การยกบ้านและที่ดินให้แก่บุตร โดยชอบด้วยกฎหมาย (ไม่รวมบุตรบุญธรรม) ก็ไม่ถือเป็นการขายตามมาตรา 39 แห่งประมวลรัษฎากร (กฎกระทรวง # 126 (18))
- 4.เงินได้ที่ถูกจ้างจ่ายเป็นเงินสะสมเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพในอัตราไม่เกิน 15%ของค่าจ้างนั้น 10,000 บาทแรก จะได้รับลดหย่อนภาษี ส่วนที่เกิน 10,000 บาท แต่ไม่เกิน 290,000 บาท จะได้รับยกเว้นภาษีตามกฎหมาย # 126 (35)
- 5.เงินชดเชยที่ถูกจ้างได้รับตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน กรณีถูกออกจากงานโดยไม่สมัครใจ ในจำนวนไม่เกินเงินเดือน 10 เดือนสุดท้าย แต่ไม่เกิน 300,000 บาท เช่นได้รับของชาว 6 เดือน เป็นต้น แต่ไม่รวมถึงกรณีที่ได้รับเงินชดเชยเพราะเหตุเกษียณอายุ หรือสิ้นสุดสัญญาจ้าง (กฎกระทรวง # 126 (51)) ฯลฯ

ส่งท้าย

ความจริงแนวทางในการประหยัดภาษี ยังมีอีกหลายช่องทาง เพราะกฎหมายภาษีในบ้านเรามีช่องโหว่ (tax loopholes) อยู่มากพอสมควร แต่ด้วยข้อจำกัดทางด้านเวลาและเนื้อที่ ก็เลยขอยกยอดไปว่ากันในโอกาสต่อ ๆ ไป อย่างไรก็ตาม 10 กลวิธีประหยัดภาษีฯ ที่นำเสนอแต่ท่านผู้อ่าน คงเป็นแนวทางที่เพียงพอต่อการประยุกต์ / ต่อยอด ให้เป็นประโยชน์ต่อการยื่นแบบ ภ.ง.ด.90, 91 ได้ตามสมควร จึงขอให้ท่านผู้อ่านทุกท่านโชคดี และเสียภาษีถูก ๆ (ประหยัด) กันถ้วนหน้านะครับ !

แหล่งที่มา หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

